وتـــاری چـارلی چاپلین
له فیلمی دیکتاتۆری گەورەدا

دیکتاتۆرەکـان دەمـرن، و ئـەو دەسـتـەلاتـەی لە خەڵکیان زەوتـکـردووە دەطەڕێتەوە بـۆ خەڵک.

من بەداخەوەم ئەمما ناتوانم ببمە ئیمپراتۆر؟ ئیمپراتۆریەت کاری من نیە، من نامەوێ دەستوور بە کەسێك بدەم، یا شوێنێك داگیر کەم. ئاواتم ئەوەیە ئیمکانم هەبێ؟ یارمەتی هەمووکەس بدەم. یەهوودی، بێدین، ڕەش و سپی. ئێمە گەرەکمانە یارمەتیدەری یەکتری بین، شێوەی مرۆڤ وایە. ئێمە ئەمانەوێ لە شادیو بەشارەتی یەکتریدا هاوبەشبین. نەك لە دەرد و ڕەنج مەینەتی یەکتریدا. ئێمە نامانەوێ ڕقمان لەیەك بێت و تیتاڵی بەیەکتری بکەین. لەم دنیایەدا سەرپەنایەك بۆ هەمووکەس دەسدەکەوێ، ئاوو هەوا زەوی وزاری پڕ پیت و بەرەکەت هێندە زۆرە خواردەمەنی بۆ گشت گیانلەبەرانی سەر گۆی زوی بەرهەمدێت شێوەی ژیان دەکرێ جوان و سەربەست بێت. بەلاّم ئێمە ڕێگامان ونکردوە.

تەماع و چاوچنۆکی، ڕۆحی مرۆڤی ژاراوی کردوە. دنیای پڕکردوە لە نەفرەت. ئێمەی لە بەحری بوغز و کینەدا نوقم و نوغرۆ کردوە. گەرچی ئێمە بە پەلە سەرکەوتووین، بەلاّم خۆمان زیندانی کردوە. گەرچی مەکینە و ماشینی بەرهەم هێنان، بە شێوەکی سەر سوڕهێنەر بەرهەمەکانیان کەڵکە کردوە. زانست ئێمەی بەدگومان کردوە، هەست و هۆشیان دیژوار کردووین. ئێمە بیر کردنەوەمان کەمە و ئیحساسمان زۆر. ئێمە زیاتر لە ماشین و مەکینە پێویستمان بە مرۆڤایەتیە. زیاتر لە هۆش، پێویستمان بە میهرەبانی و هیمنایەتی هەیە. بەبێ ئەمانە کەیفیەتی ژیان، توخس و توورە دەبێو هەموو شتێکی لەکیس دەچێ.

فرۆکە و ڕادیو، ئێمەی لێك نزیك کردوتەوە. بناغەی سروشتی ئەم داهێنانە، بە هەموو هێزی بانگەواز بەگوێچکەی مرۆڤدا دەچڕێ. بۆ برایەتی و یەکگرتنی هەموو ئێمە هاوار دەکات. هەتتا هەر ئیستاکە ئەم دەنگەی من دەگاتە گوێی ملوینەها خەڵکی دنیا. ملوێنەها ژن و پیاو و منداڵی بێهیوا، قوربانیانی سیستەمێك کە هۆکاری سەرەکی زەجر و شکەنجەی خەڵکانی بێتاوان کە ڕەوانەی ناو بەندیخانەکان دەکرێن. بەو کەسانە دەڵێم کە گوێیان لە دەنگی منە."بێهیوا مەبن" ئەوەی ئێمە ئازار دەدات، بەرهەمی تەماع و چاوچنۆکی ئەو مرۆڤە تەماحاویانەیە کە لە شاڕێگەی پێشرفتی مرۆڤایەتی دەترسن. ڕق و کینەی مرۆڤ، تێدەپەڕێت و دیکتاتۆرەکانیش دەمرن، ئەو دەستەلاّتەی لە خەڵکی زەوت دەکەن، دەگەڕێتەوە بۆخەڵك و تا ئەو کاتەی مرۆڤەکان دەمرن، ئازادی بەفەنا ناچێت.

ئێوە ئەی سەربازان: خۆتان مەدەنە دەستی حەیوانسفەتانەوە، ئەو کەسانەی تیتاڵیتان پێدەکەن. دەتانخەنە ناو تەڵە و تەزویروزە، ئەوکەسانەی کارو ژیانتان کونترۆڵ دەکەن و پێتاندەڵێن چی بکەن و چۆن بیربکەنەوە وچی بپۆشن و چی بنۆشن. دەتان نێنە بارمتە و گرێو، وەك حەیوان لێتان دەخوڕن و وەك گوللە بەکارتان دێنن. تەسلیمی مرۆڤی ناسروشتی ماشینیمەبن. پیاوانی ماشینی، دڵی ماشینی! ئێوە ماشین نین! ئیوە گا نین! ئێوە مرۆڤن! ئێوە ئەوینی مرۆڤتان لەدڵدایە. ئێوە بوغزاوی نین، ئەوانەی بێئەوینن، بوونەوەرێکی سروشتی نین ، دەروونیان پڕە لە ڕق و کین.

سەربازان: بۆ کۆیلەیی تێمەکۆشن! بۆ ئازادی بجەنگن! لە بەشی حەڤدەهەمی سونەتی لۆك دا نووسراوە" کەوشەنی خوداوەند لە میانەی مرۆڤدایە" نە یەك مرۆڤ و نە گروپێك لە مرۆڤ، بەڵکو هەموو مرۆڤایەتی، ئێوە کەسانی بە توانان، توانایەك کە ماشین دەرووست دەکات، توانایەك کە شادی فەراهەم بکات. ئێوە کە تواناتان هەیە ژیان ئازاد و ڕازاوە بکەن، تاکوئەم ژیانە پڕ داهێنان بکەن.

ئەمجار بەناوی دیموکراسی، ئیجازە بدەن لەو توانایی کەڵك وەرگرین! یەکبگرین. هەموو! لە پێناو دنیایەکی نوێ خەباتبکەین، دنیایەکی ڕازاوە کە ڕێگەدەدات بە هەموومرۆڤەکان کاربکەن" کە بە ئێوە ئاییندە، ئاسایشی خانە نشینی و تەمەن درێژی دەدات. بەم بەڵێنانە، *ئەو بەد ئیخلاقانە* بە دەستەلاّت دەگەن بەلاّم دروٌدەکەن. ئەوان بە بەڵێنەکانی خۆیان کارناکەن، هەرگیزیش نایکەن. دیکتاتۆرەکان خۆیان ئازاددەکەن بەلاّم خەڵکی کۆیلەدەکەن. ئێستا خەبات بکەین بۆ گەیشتن بەو بەڵێنانە! دەبێت خەبات بکەین بۆ ئازادکردنی دنیا، لەپێناو لابردنی ئاستەنگەکان، بۆ نەهێشتنی نەفرەت تەماح ، بێ سەبر و حەوسەلەیی. خەبات بکەین لە پێناو جیهانێکی لوژیکی، جیهانێك کە زانست و پێشڕەوی لە پێناو شادی بەشارەتی مروڤدا ئەنجام بدرێت.

سەربازان بەناوی دیموکراسیەوە یەکبگرین

هانا، دەنگی من دەبیستێ؟ لە هەر کوێ هەن سەیرکەن، هانا: هەورەکان داجمیون، ڕۆژ دەدرەوشێتەوە. ئێمە لە تاریکییەوە بەرەو ڕووناکی دەڕۆین، ئێمە دەچینە جیهانێکی نوێوە. دنیایەکی ئاسوودەتر، ئەو شوێنەی کە مرۆڤ، بەسەر، نەفرەت و تەماح و حەیوان سیفەتی خۆیدا زاڵ دەبێت.

سەیرکەن هانا: گیانی مرۆڤ باڵی گرتووە و هەڵدەفڕێ، لەشەقەی باڵ دەدات، بەرەو پەلکە زێڕینە لە شەقەی باڵ دەدات؟ بەرەو نوری هیوا، بەرەو ئاییندە، ئاییندەیەکی بەشکۆ تایبەت، بەتۆ، بە ئەو، و بەمن و هەموو ئێمە. سەیرکەن هانا، سەیرکەن!

سوپاس بۆ سەردار عەبدولا، سەرنووسەری گۆڤاری کاریکاتێر کە ئەم وتارە بەنرخەی چارلیچاپلینی لە سایتی ئیران تریبوون دابەزاندوە و لە فارسیەوە وەری گێراوە و بۆیناردوم داوای لێکردم پێدا بچمەوە و لە گۆڤاری جیهانی منداڵانیشدا بلاّوی کەمەوە 29/ 12 / 2004

عەلی کیتابی